

Yayınlayan: Ankara Üniversitesi KASAUM
Adres: Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Cebeci 06590 Ankara

Fe Dergi: Feminist Eleştiri 10, Sayı 1
Erişim bilgileri, makale sunumu ve ayrıntılar için:
<http://cins.ankara.edu.tr/>

TBMM Birleşimlerinde Özgecan Aslan Cinayeti
Seçil Deren

Çevrimiçi yayına başlama tarihi: 1 Haziran 2018

Bu makaleyi alıntılanmak için: Seçil Deren, "TBMM Birleşimlerinde Özgecan Aslan Cinayeti," *Fe Dergi* 10, no. 1 (2018), 42-57.

URL: http://cins.ankara.edu.tr/19_4.pdf

Bu eser akademik faaliyetlerde ve referans verilerek kullanılabilir. Hiçbir şekilde izin alınmaksızın çoğaltılamaz.

TBMM Birleşimlerinde Özgecan Aslan Cinayeti

Seçil Deren*

Bu çalışma Özgecan Aslan cinayetinin TBMM birleşimlerinde milletvekilleri tarafından nasıl konu edildiğini ele almaktadır. Pek çok araştırma Özgecan Aslan cinayetini, daha genel olarak da kadına yönelik şiddeti, Ak Partili siyasetçilerin kamusal konuşmalarının cesaretlendirdiği muhafazakar ve erkek egemen zihniyetle ilişkilendirmektedir. Bu çalışma dört partiden siyasetçilerin TBMM birleşimlerindeki konuşmalarını inceleyerek muhafazakar ve erkek egemen söylemin izlerini aramaktadır. Bunu yaparken karma yöntemle içerik analizi yapılmıştır; başka bir ifadeyle hem nicel hem de nitel içerik analizi uygulanmıştır. Özgecan Aslan'ın adının geçtiği 26 TBMM birleşiminin tutanaklarını TBMM'nin websitesinden erişilmiş ve tutanaklar incelenirken bilgisayar destekli nitel veri analizi yapılmıştır. Bu amaçla MaxQDA 2018 ve Nvivo 10 programlarından yararlanılmıştır. Bulgular; Özgecan Aslan cinayetinin TBMM'de çok gündem olmasının kamuoyundaki tepkilerle doğrudan ilişkili olduğunu, olayın hala "kadın cinayeti" olarak tanımlanmadığını, siyasal partilerin kadın cinayetlerini bireysel nedenlerle açıklama ve ağırlaştırılmış cezalarla çözümleme eğiliminin olayın toplumsal boyutunu gözardı ettiğini ortaya koymuştur. Sonuç olarak, kadına yönelik şiddete karşı toplumsal tepkinin ve duyarlılığın en yüksek olduğu bir dönemde dahi, kadın ve erkek milletvekilleri, erkek egemen söylemin sınırlarını aşmamıştır.

Anahtar sözcükler: Özgecan Aslan, TBMM, kadın cinayeti, erkek egemen söylem, bilgisayar destekli nitel veri analizi

Özgecan Aslan Femicide in Turkish Parliamentary Sessions

This study examines discussion of Özgecan Aslan murder by deputies in parliamentary sessions. Many research link the murder of Özgecan Aslan and, more generally, violence against women to the conservative and male dominated mentality that the AK Party politicians encourage by their public speeches. The speeches of the politicians of all four parties in the parliament are examined to seek traces of conservative and male dominated discourse. In doing so, content analysis with a mixed method, i.e. quantitative and qualitative content analysis, was applied. A computer-assisted qualitative data analysis was carried out on the 26 written reports in which Özgecan Aslan was mentioned and which are accessed from the TGNA website. Qualitative data analysis programs MaxQDA 2018 and Nvivo 10 programs were used for this purpose. Findings revealed that the fact that Özgecan Aslan's murder is a primary agenda in the TGNA is directly related to the reactions in Turkish public; that the event is still not defined as a "femicide"; that the tendency of political parties to explain it for individual reasons and resolve them with aggravated punishments ignores the social dimension of femicide. As a result, even at a time when social reactions and sensitivity to violence against women is at its highest, male and female parliamentarians have not gone beyond the limits of male dominated discourse.

Keywords: Özgecan Aslan, TGNA, femicide, male dominated discourse, computer assisted qualitative data analysis

Özgecan Aslan'ın öldürülmesi gibi tüm kamuoyunda geniş yankı uyandıran bir olayın Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki tartışmalara ne ölçüde ve hangi bağlamlarda yansıdığı bu çalışmanın konusudur. İletişim alanında anaakım yaklaşımlardan gündem oluşturma kuram ve araştırma geleneği, medyanın en önemli işlevini gündem oluşturma olarak tanımlar. Gündemin oluşması sürecinde de parlamento ve siyasetçiler, medya, kamuoyu üçgeninde aktif bir etkileşim tanımlar. Her ne kadar gündem oluşturma yaklaşımları genellikle medyanın sıradan

* Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi

vatandaşların ne hakkında düşüneceklerini belirlemek konusundaki gücü üstüne yapılan araştırmalar ve ortaya konan argümanlarla tanınsa da, yaklaşımın önemli unsurlarından biri de parlamentolar ve siyasetçilerin gündeminin belirlenmesinde medyanın gücüdür. Buna ek olarak parlamentoda yapılan tartışmaların ve/veya siyasetçilerin düşüncelerinin ya da yaptıklarının (açıklamalar, ziyaretler, toplantılar, görüşmeler v.s.) medyaya ne kadar ve nasıl yansıdığı da aynı araştırma geleneğinin çalışma konusudur.

Kısacası, bir olay kamuoyunu etkileme derecesine göre medyaya yansır; medya ve kamuoyunun olaya yönelik ilgisine siyasetçiler duyarsız kalamaz. Özgecan Aslan cinayeti bu olguya örnektir. Cinayetin işleniş biçimindeki vahşet, kurbanın okuldan dönmek için dolmuşa binmiş bir öğrenci olması gibi unsurlar olayı kamuoyu için daha dikkat çekici hale getirmiştir. Üstelik, Özgecan Aslan olayı özelinde çeşitli şehirlerde kadına yönelik şiddeti protesto eden eylemler yapılmıştır. Düzce’de sivil toplum örgütleri ve öğrenciler belediye önünde toplanmış, bir üniversite öğrencisi tarafından yapılan basın açıklamasında "Demokrat ve laik bir Türkiye’nin yaşaması ve gelişmesini isteyen herkesin destekleyeceği çözüm önerileri, önce siyasal iktidarın elinde. Unutmayalım ki toplumların uygarlık göstergelerinin en önemlisi kadınların o toplumdaki yasal ve olgusal konumudur. Bu konum kadın erkek eşitliğinden geçer. Kadına karşı şiddetin merkezinde de bu eşitsizlik yatmaktadır" denilmiştir. Karabük, Amasya, Merziyon, Bilecik, İzmir, Manisa, Denizli, Muğla, Antalya, Sivas, Birlis, Çorum, Balıkesir, Giresun, İstanbul, Tarsus’ta ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri, sendikalar, sivil toplum kuruluşları, siyasi partiler, sanatçılar, meslek odaları sosyal paylaşım sitelerinde de haberleşerek protestolar düzenlemişlerdir.¹ Sarıtaş, Özgecan Aslan eylemlerinin göz ardı edilmemesi gereken bir özelliğinin Gezi eylemleriyle olan benzerliği olduğuna vurguyla eylemlere katılan kitlelerin geniş ve çeşitli bir kalabalığın öfke patlamasını içerdiğine dikkat çeker (2015, 279). Sonuç olarak Özgecan Aslan cinayeti de TBMM’nin 24. Dönem 5. Yasama Yılı 17 Şubat 2015 tarihli Birleşiminde “gündem dışı” olarak meclise taşınmış, 75 milletvekili konuyla ilgili açıklama yapmıştır. Bu tarihten sonra da çeşirli vesilelerle Özgecan Aslan cinayeti TBMM’de gündeme gelmiştir. Bu çalışma TBMM Birleşimlerinde Özgecan Aslan’ın nasıl gündeme geldiğini araştırırken kadın cinayetleri konuşulduğunda sıkça gündeme gelen ataerkil ve muhafazaakar zihniyetin nasıl tezahür ettiğini partiler bağlamında anlamayı amaçlamaktadır.

Kadına Yönelik Şiddet, Kadın Cinayetleri ve Özgecan Aslan Olayı

Türkiye’de özellikle 2000’li yıllardan itibaren kadına yönelik şiddete karşı yasaların yenilenmesine ve yasalarda kadın-erkek eşitliğini güçlendirici düzenlemelerin yapılmasına rağmen, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri vakaları artmıştır.

Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması amacıyla 2000’li yıllardan itibaren yapılan düzenlemelerden en önemlisi 2004 yılında Anayasa’nın 10. maddesinin ilk fıkrasına “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin hayata geçmesini sağlamakla yükümlüdür” ifadesinin eklenmesidir (Yüksel-Kaptanoğlu ve Tarım 2015, 35). Türk Ceza Kanunu’nda 2005 yılında yapılan değişikliklerle cinsel suçlar, topluma karşı işlenen suçlardan çıkarılmış, kişilere karşı işlenen suçlar altında yer alan cinsel dokunulmazlığa yönelik suçlar kapsamına alınmıştır. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlanmış, kadına yönelik şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması amacıyla kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında farkındalık yaratılması için Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Adalet Bakanlığı gibi resmî kurum ve kuruluşlar ile iş birliğiyle eğitim programları hazırlanmış ve yürütülmüştür. Ayrıca, Yüksel-Kaptanoğlu’nu yaptığı araştırmada erkeklerin kadınlara yönelik olarak uyguladıkları şiddetin önlenmesinde 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un önemli bir caydırıcılığı olduğunu tespit etmiştir (Yüksel-Kaptanoğlu 2015, 258).

Hem yasal düzenlemeler hem bilinçlendirme çabalarına rağmen Türkiye’de cinsiyet ayrımcılığını önlemek mümkün olmamaktadır. Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için yasaların ötesinde var olan toplumsal yapıların ve ilişki sistemlerinin önemli dönüşümler geçirmesi gerektiğine dair çeşitli çevrelerde fikirbirliği görülür. Özkazanç (2011) “bir yandan ağır bir ataerkil cinsiyetçi kültür; hızla gelişen muhafazakarlaşma ve aşırı kutuplaşmış siyaset; öte yandan ataerkil ve aşırı siyasallaşmış bir kurumsal kültür ve ağır ve kör işleyen bir yargı düzeniyle kuşatılmış olan Türkiye toplumunda kadına yönelik şiddet konusuna halen ciddi şekilde eğilinmemektedir” demektedir. AKP’nin siyasi yaklaşımının bu dönüşümler için ne ölçüde kolaylaştırıcı olduğu çeşitli çalışmalarda sorgulanmıştır. Sarıtaş, “Özellikle Özgecan cinayetinden sonra, AKP iktidarı ile artan erkek şiddeti arasında kurulan doğrudan bağlantılar”ın güçlendiğini belirtmiştir (2015, 274).

Kaynak: <http://www.dw.com/tr> (4.2.2017)

2002 seçim bildirimlerinde AKP kadının temel rolünü “gelecek nesilleri yetiştirmek ve aile içinde mutluluğu sağlamak” olarak ortaya koymuş, İslami söylem olarak kadının fitratına dayandırılan bu yaklaşım ile kadının aile içindeki yeri doğal olarak kabul edilmiş, kadının birincil rolü anne ve eş olarak tanımlanmıştır (Coşar ve Yeğenoğlu 2011, 565-566). AKP'nin politikalarından da ziyade söylemleri kamuoyunda zaman zaman ön plana çıkmıştır. Örneğin 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Türk Medeni Kanunu ile değiştirilen "aile reisi kocadır" ibaresinin yerine "evlilik birliğini eşler beraber yönetirler" ibaresi getirilmiştir. Bu değişikliğe karşın Mamak Belediyesi'nin “Ailenizin Başucu Rehberi”nde, “Erkek hükümdür; yönetir, korur, sahip çıkar, kadın milleti; hükümeti ayakta tutar. Yani erkek baştır, kadın boyundur. Başı nereye isterse oraya çevirir” yönünde ifadeler yer verilmesi haber olmuştur (Arınan, 2012). TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı Burhan Kuzu'nun CNN-Türk'te Kafe Siyaset adlı programda safettiği “Siyaset ağır bir iş. TBMM sabahlara kadar çalışıyor. Gece 11'den sonra evine gelen kadına farklı bakılıyor” sözleri tepki çekmiştir (*Hürriyet e-Gazetesi*, 2004). AKP'li milletvekili ve bürokratların bezer açıklamaları AKP iktidarının ve muhafazakar ideolojisinin kadın cinayetlerinin artışına neden olan motivasyon olanağını güçlendirdiği kanaatini özellikle muhalefet çevrelerinde yerleştirmiştir.

2000'li yılların başından bu yana Türkiye'de gerçekleşen bir kavram değişikliğine de bu gelişmelerin paralelinde işaret etmek gerekir. 1990'lı yılların sonları ve 2000'li yılların başında meclis, meclis komisyonları, kamuoyu ve akademi “töre” ya da “namus” cinayetlerini tartışırken son on yılda bu kavramın yerini “kadın cinayeti” kavramı almıştır. Namus “kadının cinsel hareketleri (bakirelik, evlilik dışı ilişki, aile dışı erkeklerle samimiyeti, cinsellikte utangaçlık vb.)” (Sakallı Uğurlu ve Akbaş 2013, 78) ile tanımlanmakta, namus cinayetleri kamuoyunun gündemine bekaret testleri ve ailelerin aldığı infaz kararlarıyla birlikte yansımaktadır (Parla 2001; İsen 2001). Namus cinayetleri kültür ve gelenekle ilişkilendirilerek ele alındığı için kamuoyu ve siyasetçiler tarafından gelenekçi olduğu düşünülen Kürtler ya da Türkiye'nin Doğu/Güney Doğu ile ilişkilendirilerek ele alınmıştır (Çoban Keneş 2014). Kadına yönelik şiddet olaylarının nasıl adlandırıldığı toplumsal algı ve anlayışları belirlediği kadar yaşanan cinayetlerin yasal çerçevesini ve ceza karşılığını da belirlemektedir. Namus cinayetlerinde kadının davranışlarıyla aileye düşürdüğü “leke”nin yasada da tanınması, faillerin yargılanmasında ceza indirimlerini mümkün kılmaktadır. Eski Türk Ceza Yasasının 462. Maddesine göre fail, birinci derece yakınının gayri meşru ilişkisi olduğunu öğrenirse ya da buna kanaat getirirse cezası 1/8 oranında azaltılabilmekteydi. Bu madde çoğu zaman 51. maddeyle birlikte uygulanmakta failin cinayeti ağır tahrikin doğurduğu öfke sonucu işlediğine hükmedildiğinde cezası 2/3 oranında azaltılmaktaydı (Kogacioglu 2004, 122). Ancak son 10 yılda kadına yönelik şiddetin yerel, belli bir coğrafyaya, belli bir etnik kimliğe, belli bir kültür ve onun geleneklerine bağlı olmaktan çıktığını gösteren çok sayıda deneyim namus cinayeti kavramının yerine

kadın cinayeti kavramının ön plana geçmesiyle sonuçlanmıştır. Son on yılın vakaları değerlendirildiğinde kadın cinayetlerinin nedeni olarak kültür ve gelenekten ziyade kadınların kendi hayatlarına dair karar vermek yönünde istek ve irade göstermeleri sonrasında öldürülmeleri öne çıkmaktadır. “Kadınlar boşanmak, çalışmak, ayrılmak, evlenmek ya da evlenmemek, eğitim almak gibi bir adım atınca veya atmamak istemeyince” öldürülmektedirler (Özgül 2012, 160). Çetin’in (2014) *Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu* istatistiklerine dayanarak yaptığı incelemede cinayetlerin nedenlerini ve faillerine ilişkin verileri incelediği çalışmada da kentleşme, işgücüne/kamusal alana katılım ve kadınlara yönelik yapılan yasal düzenlemelerin kadınların bireyselleşmesine neden olduğu, böylece geleneksel kodların dışına çıkmaya çalışan kadınların boşanma ve ayrılma taleplerinin kadın cinayetlerinde başlıca neden olduğu tespiti yapılmaktadır. Çetin bu çalışmada kadın cinayetlerine “başkaldırı cinayetleri” adını vermeyi dahi önermektedir. Ancak bireyselleşmek ve bağımsızlaşmak isteyen kadınların erkekler tarafından öldürüldüğü savını kabul ettiğimizde, kadın cinayetlerinin özünde belli bir farklı kimliğe yaşam şansı tanımayan nefret ve ayrımcılık suçu kapsamında düşünülmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. İnsan öldürme suçunun mağdur veya mağdurların sahip oldukları temel ve değiştirilemez nitelikteki ırk, etnik kimlik, milliyet, renk, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, yaş, fiziksel ya da zihinsel engellilik gibi belirli özelliklerine yönelik nefret saiki ile işlenmesi cezayı ağırlaştırıcı bir nitelikli hal, diğer bir ifadeyle bir “ağırlaştırıcı sebep” olarak kabul edilmektedir (Sinar 2013, 1288).

Kısaca hatırlarsak, üniversite öğrencisi Özgecan Aslan Mersin’in Tarsus ilçesinde 11 Şubat 2015’te tecavüz girişimine direndiği için bir minibüste öldürülmüştür. Aslan’ın yanmış bedeni 12 Şubat 2015 günü suçu beraberindeki iki kişiyle işlediğini itiraf eden kişinin jandarma ekiplerini olay yerine götürmesi ile bulunmuştur. Özgecan Aslan cinayeti, olayın ortaya çıktığı gün ve takip eden günlerde Türkiye çapında öfkeye ve eylemlere yol açmıştır. Binlerce kadın, kadınların tecavüzüne, şiddet görmesine ve öldürülmesine hükümetten yeterli tepkinin gelmediği, bu durumun normalleştiği gerekçesiyle protesto gösterilerine katılmıştır. Gösterilerde kadına karşı şiddetle ilgili daha güçlü tedbirlerin alınması istenmiştir. Olay sosyal medyada da büyük ilgi görmüş ve ülke çapında pek çok gösterinin düzenlendiği 16 Şubat günü "Kara Pazartesi" olarak anılmıştır. Cinayetin işleniş biçimindeki korkunçluk, kurbanın gençliği, üniversite öğrencisi olması, ailenin duyarlı açıklamalarıyla birleşince bütün Türkiye kamuoyunu sarsarak diğer kadın cinayetlerinden daha fazla gündemi belirlemiştir. Toplumun gösterdiği duyarlılık ve tepki, TBMM’de de olayın diğer kadın cinayetlerinden çok daha fazla yer almasına neden olmuştur.

Araştırma Tasarımı

Kamuoyunda ve medyada büyük tepki alan “Özgecan Aslan cinayetinin TBMM’de nasıl tartışıldığı” bu çalışmanın konusudur. Karma yöntemle gerçekleştirilen içerik analizi ile yanıt aranan bu temel soru keşfedici bir sorudur. Bu temel soruya ek olarak, Özgecan Aslan cinayetinde simgeleşen kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerine ilişkin milletvekilleri tarafından ifade edilen nedenlerin ve çözümlerin ne olduğu kodlanmıştır. Milletvekillerinin ifade ettikleri nedenler ve çözümler, siyasal alanda kadın cinayetlerinin durdurulması konusunda izlenecek siyasal ve yönetsel politikalara ışık tutacaktır. Kadın cinayetlerinin nedenleri ve çözümleri konusunda siyasi partilerin birbirleriyle hangi unsurlarda ortaklaştıkları sorgulanmış, bunun için ilişki haritalarından faydalanılmıştır.

Özgecan Aslan’ın adı geçen TBMM Tutanakları incelenirken bilgisayar destekli nitel veri analizi yapılmıştır. Bu amaçla MaxQDA 2018 ve Nvivo 10 programlarından yararlanılmıştır. Araştırmada bulguların değerlendirilmesinde siyasal partilere göre nedenler ve çözüm önerileri incelenmiş, bu amaçla MaxQDA Complex Code Configurations analizi yapılmıştır. Ayrıca siyasal partilerin söylemlerinin birbirlerine olan mesafesinin değerlendirilmesinde Code Co-Occurance Model kullanılmıştır. Kullanılan bilgisayar programları metinlerde korelasyon ve kümeleme analizleri yapmayı mümkün kılmakta ve yalnızca sözcük saymakla kalmayıp, nitel analizi sözcükler ve kodlar üstünden daha derinlikli ilişkiler içinde sorgulamayı mümkün kılmaktadır.

İncelenen toplam 26 tutanakta Özgecan Aslan’ın 137 farklı bağlamda gündeme geldiği belirlenmiştir. Bu 137 bağlamın 77’si, Özgecan Aslan’ın öldürülmesinin ardından gerçekleşen ilk birleşim olan 17 Şubat 2015 tarihli birleşimde belirlenmiştir. Bu bağlamların büyük bir bölümü de milletvekillerinin ilk tepkilerini, rahmet ve başsağlığı dileklerini, kınamalarını içermektedir. 50’den fazla milletvekilinin “hunharca katledilen Özgecan Aslan’a Allah’tan rahmet dilediklerine ve kadına yönelik şiddete karşı olduklarına ilişkin açıklaması” TBMM Tutanakları’na geçmiştir. Yine tutanaklardan anlaşıldığına göre yalnızca açıklamalar bir buçuk saate yakın sürmüştür. Araştırma meclis konuşmalarına odaklandığı için açıklamaları yapan milletvekilleri cinsiyetleri ve

üyesi oldukları siyasal partiye göre de değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda kadın cinayetlerine ilişkin tutum ve yaklaşımların farklı siyasal gelenekler ve gruplar çerçevesinde hangi noktalarda benzeyip farklılaştığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Böylece kadın cinayetleri sorununun ne ölçüde ideolojik etkenlerle, ne ölçüde yerleşik ve yaygın toplumsal kanaatlerle beslendiğine ilişkin ipuçlarına ulaşmak mümkün olacaktır.

Araştırma Örnekleme ve Kodlama Sistemi

Özgecan Aslan'ın öldürüldüğü 11 Şubat 2015'ten Mayıs 2017'ye dek TBMM Oturum Tutanakları incelenmiştir. Bu tutanaklar TBMM'nin web sitesinde açık olarak herkesin erişimine açıktır. Olayın gerçekleştiği tarih TBMM 24. Dönem 5. Yasama Yılı içindedir. Bu nedenle 12.2.2015 tarihli 55. Birleşimden 23.4.2015 tarihli 92. Birleşime dek (38), 25. Dönem 1. Yasama Yılı tutanaklarında (9 Birleşim), 25. Dönem 2. Yasama Yılı tutanaklarında (1 Birleşim), 26. Dönem 1. Yasama Yılı 17.11.2015 tarihli 1. Birleşimden 27.4.2016 tarihli 82. Birleşime dek (82 Birleşim), ve olayın ikinci yıl dönümüne denk gelen 26. Dönem 2. Yasama Yılı 9.2.2017 tarihli 68. Birleşimden 23.4.2017 tarihli 85. Birleşime kadar (18 Birleşim) olan tutanaklarda "özgecan" sözcüğü aranmış ve sözcüğün geçtiği toplam 148 meclis tutanağı incelenmiştir. Taranan 148 Birleşimin 26'sında Özgecan'ın adı en az bir kez geçmiştir. Özgecan'ın adının geçtiği tüm birleşimler incelemeye dahil edilmiştir.

Çalışma kapsamında 17 Şubat 2015 birleşimi de dahil 26 birleşimin tutanaklarında Özgecan Aslan'ın konu edildiği bağlamlar "özgecan" olarak kodlanmış, daha sonra kodlanan bu metinler açık kodlama ile incelenmiştir. Özgecan Aslan'ı gündeme getiren milletvekilleri cinsiyetleri ve mensubu oldukları siyasal partiye göre kodlanmıştır. Buna göre; tüm tutanaklar incelendiğinde karşımıza Tablo 1'deki dağılım çıkmaktadır.

Siyasal Parti	Cinsiyet	Bağlam	Yüzde
CHP	erkek mv	33	25,38
AKP	erkek mv	26	20,00
AKP	kadın mv	23	17,69
CHP	kadın mv	13	10,00
MHP	erkek mv	13	10,00
HDP	kadın mv	11	8,46
HDP	erkek mv	9	6,92
MHP	kadın mv	2	1,54
Toplam		130	100,00

Tablo 1: 26 TBMM birleşiminde Özgecan Aslan'ı gündeme getiren milletvekillerinin cinsiyetlerine ve siyasi partilerine göre dağılımı.

17 Şubat 2015 tarihli ilk birleşimini dışarıda bırakarak yeniden değerlendirildiğinde, konuşmaların dağılımında dikkat çekici bir değişiklik görülür. Her ne kadar AK Parti milletvekilleri olayın hemen ertesinde rahmet ve başsağlığı dilemek konusunda duyarlı davranmışlarsa da, izleyen zamanda CHP milletvekillerinin ve kadın HDP milletvekillerinin konunun unutulmaması konusunda daha aktif oldukları gözlenmiştir (Tablo 2). Ak Parti milletvekilleri yalnızca CHP ya da HDP milletvekillerinin gündeme getirdikleri iddialara cevap verirken Özgecan'dan bahsetmişlerdir.

Siyasal Parti	Cinsiyet	Bağlam	Yüzde
CHP	erkek mv	10	21,28
HDP	kadın mv	10	21,28
CHP	kadın mv	9	19,15
AKP	kadın mv	5	10,64
AKP	erkek mv	4	8,51
MHP	erkek mv	4	8,51
HDP	erkek mv	4	8,51
MHP	kadın mv	1	2,13
Toplam		47	100,00

Tablo 2: 26 TBMM birleşiminde Özgecan Aslan'ı gündeme getiren milletvekillerinin cinsiyetlerine ve siyasi partilerine göre dağılımı.

Bulgular

Türkiye’de pek çok gösterinin düzenlendiği ve "Kara Pazartesi" olarak anılan 16 Şubat’ın ertesi günü 17 Şubat’ta yapılan TBMM birleşimi, Özgecan Aslan cinayetinin en yoğun olarak konuşulduğu birleşimdir. Konunun ilk kez TBMM gündemine geldiği 17 Şubat 2015 tarihli birleşimde 75 milletvekilinin Özgecan Aslan cinayetine ilişkin açıklama yapması, ve yapılan konuşmalarda 30 kez kamuoyunun duyarlılığına işaret edilmiş olması kamuoyunun tepkisine milletvekillerinin duyarsız kalamadığını göstergesidir. İfadelerden de okunabileceği üzere, “bu kez ateş düştüğü yeri yakmakla kalmamış, herkesin yüreğini yakmıştır”; “bir anda tüm ülkenin manevi kızı olan” “Özgecan’ın çığlığı herkesi derinden sarsmış”, “kadın cinayetlerinde bir simge haline gelmesi”ne neden olmuştur. Bu nedenle başsağlığı ve sabır dileklerinin yalnızca kurbanın ailesine değil, “millete” ya da “ulusa” yönelik olarak ifade edilmesi dikkat çekmektedir.

Açık kodlamaya 17 Şubat 2015 tarihli, konunun TBMM gündemine geldiği ilk birleşimle başlanmıştır. Yalnızca bu birleşimde 83 bağlam incelenmiştir. Öncelikle Özgecan adının geçtiği tüm metin parçaları kodlanmıştır. İşaretlenen metin arçaları aynı zamanda konuşan milletvekilinin üye olduğu siyasi parti adıyla da kodlanmıştır. Kodlamanın ikinci aşamasında kodlanan tüm metinler kabaca “nedenler”, “çözümler” “dilekler ve tepkiler” kategorilerine ayrılarak açık kodlama yapılmıştır. Bu kategorilerin oluşturulmasında MaxQDA’de kodlanan metinlerin dışı aktararak, NVivo’da kavram ağacı yaratılması yön gösterici olmuştur. Ortaya çıkan kavram ağacı, bu üç kategorinin metinlerin incelenmesinde doğru ayrımlar olacağına dair bir fikir vermiştir.

Bu kategoriler altında açık kodlama yapılırken dördüncü bir kategori olarak “Özgecan Aslan’ın başına gelen nedir” kodunun oluşturulması gereği duyulmuştur. Milletvekillerinin konuşmalarında olayı tanımlayıcı ifadeler kullandıkları, bu tanımlamalarında da dikkat çekici ayrımlar olduğu görülmüştür (Tablo 3). Görüldüğü üzere olayın yarattığı korku ve ürküntü “vahşet” tanımlamasıyla ifade bulmuştur. Tablodan da anlaşılacağı üzere konuşmaların yalnızca 13’ünde olay açık bir biçimde “kadın cinayeti” olarak tanımlanmıştır. Buna karşın 4 konuşmada ise olayın “toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanmadığı” ve bu tür şiddet edimlerinin sadece kadına değil, çocuklar, yaşlılar, engelliler gibi “kendisini savunamayacak durumda” olan kişilere yöneldiği ifade edilmiştir.

Özgecan Aslan olayı nedir?	Bağlam
Cinayettir	23
Vahşet	13
kadın cinayeti	12
sadece kadına yönelik değil	4
insan hakkı ihlalidir	2
dünyada önemli bir sorundur	1
toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanmamıştır	1
genç bir kadının katli	1
toplumsal sorundur	1

Tablo 3: Özgecan Aslan Olayı Nedir?

Olayı doğrudan “kadın cinayeti” olarak tanımlayanların parti üyelikleri incelendiğinde CHP ve MHP milletvekillerinin öne çıktığı görülür. Ancak bu konuşmalar milletvekili sayısına oranlı olarak değerlendirilmemiştir. Partilerin toplam milletvekili sayıları çerçevesinde değerlendirilirse olayı “kadın cinayeti” olarak görmekte en geriden AKP’nin geldiği görülmektedir.

Siyasal parti	Bağlan	Yüzde
CHP	4	33,33
MHP	4	33,33
AKP	2	16,67
HDP	2	16,67
Toplam	12	100,00

Tablo 4: Olayı “kadın cinayeti” olarak tanımlayan milletvekillerinin partilere göre dağılımı.

“Kadın cinayeti” ilk kez feminist yazar ve aktivist Diana Russell tarafından kadınların yalnızca kadın oldukları için öldürüldükleri durumları tanımlamak için kullanılmıştır. Ancak 1992 tarihli *Femicide* kitabında Russell tanımlamasını “kadın düşmanlığıyla kadınların erkekler tarafından öldürülmesi” olarak netleştirmiş ve Jill Radford tarafından “bir cinsel şiddet türü” olarak tanımlanmıştır. Namus cinayetleri, tutku cinayetleri, lezbiyenlere yönelik homofobik cinayetler, ırkçı cinayetler, ensest ilişki içerisinde ya da tecavüz sonucu kadının (ya da kız çocuğunun) ölmesi, bu tür cinayetlere örnektir (Gazioğlu 2013, 92-93). Gazioğlu kadınlara yönelik cinayetlerde katilin ve maktulün toplumsal cinsiyetini hesaba katmayarak bunları sıradan cinayetler gibi değerlendiren yaklaşımların olaylara içkin ayrımcı ideolojiyi es geçtiklerini düşünmektedir. TBMM çatısında da kadın cinayetlerinin ardındaki ayrımcılığın ve nefret suçu niteliğinin göz ardı ediliyor olması, yasama ve yargı süreçlerindeki aksamaları açılmakta dikkate değer bir unsur olarak ele alınmalıdır.

“Dilekler ve tepkiler” kategorisine baktığımızda, beklenileceği üzere öncelikle Özgecan Aslan’a rahmet dilendiği, ailesine, arkadaşlarına, ve Türkiye’ye başsağlığı dilendiği, olayın kınandığı ve lanetlendiği görülmektedir. Milletvekilleri utanma, isyan, üzüntü gibi çeşitli duygularını ve tepkilerini dile getirmişlerdir (Tablo 5). Ancak bunlar arasında özellikle iki milletvekilinin tüm devlet kurumlarını bir kenara bırakarak suçluları “Allah’a havale” etmiş olmaları düşündürücüdür.

Dilekler ve tepkiler	Bağlam
allaha havale	2
kadına şiddete hayır	3
acısını paylaşıyorum	7
Isyan	2
mekanı cennet olsun	2
derin üzüntü	6
en ağır ceza	11
sabır diliyorum	27
bir daha yaşanmasın	16
Başsağlığı	43
utanç duyuyorum	2
kınıyorum lanetliyorum	29
rahmet diliyorum	57

Tablo 5: Olay karşısında milletvekillerinin dilekleri ve tepkileri.

“Nedenler” ve “çözümler” kategorilerinin kodlanması çalışmanın en zorlu bölümünü oluşturmuştur. Metinlerden anlaşıldığı kadarıyla hem konuşmacılara verilen sürenin azlığı (yalnızca 1 dakika) hem de olayın duygusal ağırlığının etkisiyle ifadelerde öne sürülenin çözüm mü yoksa neden mi olduğu çoğu zaman birbirine

girmektedir. Örneğin, kadına yönelik yaygın şiddetle ilgi olarak manevi değerlerin eğitimi hem neden hem çözümdür: manevi değerler eğitimindeki eksiklikler neden, manevi değerler eğitimine bundan sonra önem vermek çözümdür. Bir başka örnek vermek gerekirse, erkek egemen zihniyet neden, erkek egemen zihniyeti değiştirmek çözümdür. Bu ve diğer örnekler çakışan “neden” ve “çözüm” kodlarının birleştirilmesi gereğini doğurmuştur.

Başlıca nedenler olarak ataerkil zihniyet (31), hükümet uygulamaları (18), bireysel etkenler (7) ve maneviyattan uzaklaşma (2) gösterilmiştir. Çözüm olarak ortaya konan unsurlara bakıldığında idari önlemler (25), eğitim/bilinçlendirme (23), ceza (11), manevi değerlere bağlılık (7) ve ataerkil zihniyeti değiştirmek (7) öne çıkmıştır.

NEDENLER		ÇÖZÜMLER	
Ataerkil zihniyet		İdari önlemler	
söylenenler ve yansıttığı zihniyet	27	güvenli toplulaşım	1
hastalıklı zihniyet	3	sokak lambası	1
kadının köleleştirilmesi	1	şiddet uygulayana rehab	3
Hükümet uygulamaları		güvenlik butonu	1
Iktidar	9	Konukevleri	1
birey güvenliği yok	1	toplum ruh sağlığı analizleri	1
hükümet koruyamadı	3	çocukluk davranışlarının gözlemi	1
devletin cinsiyetçi uygulamaları	2	kalanların güvenliğini sağlamak	1
bakanın kendisi	2	sebeplerin araştırılması	3
güvensiz toplu taşıma	1	meclis altında yürütülen çalışmalar	12
Bireysel etkenler	0	Eğitim/bilinçlendirme	0
babaların uyguladığı şiddet	1	çocuklara eğitim	11
madde ve alkol bağımlılığı	2	eğitim-yetişkin	6
ruhsal hastalıklar	3	şiddete karşı farkındalık	3
Kişilik	1	zihniyet değişimi	3
Maneviyattan uzaklaşma	2	Ceza	0
		yargıyı düzeltmek	1
		şiddete karşı yasa çıksın	2
		Idam	2
		en ağır ceza	3
		özgecan yasası	1
		caydırıcı ceza	2
		Manevi değerlere bağlılık	7
		Ataerkil zihniyeti değiştirme	0
		içimizdeki erkekliği öldürmek	2
		cinsiyet eşitliği	3
		ayırıcı dile karşı yasa çıksın	2

Tablo 6: Nedenler ve Çözümler kategorileri ve alt kategorilerinin dağılımı

Tablo 6'dan yola çıkarak bazı temel değerlendirmeler yapılabilir:

1. Ağırlıklı olarak neden “söylenenler” ve bu söylenenlerin toplum üstündeki etkisi olarak sunulmuştur. “Söylenenler” kategorisinde ifade edilen Cumhurbaşkanı Erdoğan da dahil olmak üzere AKP’li bakan, milletvekili ve bürokratlarının bazı ifadeleridir. Tahmin edileceği üzere, AKP mensuplarının sözlerini ve ifadelerini muhalefet partileri, en başta da CHP milletvekilleri, Özgecan Aslan cinayetinin ve kadına yönelik şiddetin başlıca nedeni olarak görmektedir.

Siyasal Parti	Bağlam	Yüzde
CHP	20	74,07
MHP	5	18,52
HDP	2	7,41
Toplam	27	100,00

Tablo 7: “Söylenenler ve yarattığı zihniyet”i Özgecan Aslan cinayetinin ana nedeni olarak görenlerin siyasi partilere göre dağılımı.

Neden bu ise, o zaman çözüm olarak ortaya ne konmuş olabileceğini araştırdığımızda “ataerkil zihniyeti değiştirmek” olabileceği akla gelmektedir. Ataerkil zihniyeti değiştirmek adına, toplumsal cinsiyet eşitliğini bir çözüm olarak sunmanın siyasi partiler arasındaki dağılımı ise aşağıdaki Tablo ‘da verilmiştir. Erkek egemen dili sorunun ana kaynağı olarak görmekle birlikte CHP milletvekilleri buna karşı etkin bir çözüm ortaya koyamamışlardır. Sürecin devamındaki birleşimlerdeki ifadelerden de anlaşılacağı üzere çözüm olarak CHP’nin önerisi “Özgecan yasası” olarak bilinen düzenlemenin mecliste onaylanmasına dönüşmüş, yani çözüm esasen “ceza”ya odaklanmıştır. Daha sonraki 5 TBMM birleşiminde “Özgecan yasası” 13 kez gündeme gelmiştir. Özgecan yasasının gündeme geldiği bağlamlarda CHP’nin sunduğu yasa önerisi ve ona karşı hükümetin zaten mevcut düzenlemelerin yapılmış olduğu iddiaları dikkati çeker. 9.2.2016 tarihli birleşimde CHP milletvekili Mahmut Tanal “Özgecan yasası” ile kadınlara yönelik suçların cezalarının artırılarak bu tür suçların işlenmesini en aza indirmenin amaçlandığını, bunun için de Türk Ceza Kanunu’nun 82’nci maddesine “Kasten öldürme suçunun, sırf kadın saikiyle işlenmesi hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılır. Bu suça karşı indirim hâlleri uygulanmaz.” maddesinin eklenmesini talep ettiklerini belirtmiştir.² Ancak Ceza Kanunu’na yönelik yapılan önerilerde kadın cinayetlerinin ayrımcılık ve nefret suçu kapsamında düşünülerek, bunun ağırlaştırılmış ceza kapsamına alınması gerektiğine dair hiçbir ifade ya da talep bulunmamaktadır.

Siyasal Parti	“ataerkil zihniyeti değiştirmek”	Bağlam
CHP	ayrımcı dile karşı yasa çıksın	2
HDP	içimizdeki erkekliği öldürmek	2
AKP	cinsiyet eşitliği	1
CHP	cinsiyet eşitliği	1
HDP	cinsiyet eşitliği	1
Toplam		7

Tablo 8: “Ataerkil zihniyeti değiştirmek”yi Özgecan Aslan cinayetinin çözümü olarak görenlerin siyasi partilere göre dağılımı.

2. Nedenler arasında görülen bireysel unsurlar aile içi şiddet geçmişi, ruh hastalıkları, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı gibi sorunların çözümler çerçevesinde bir karşılığı yoktur. Bu da “neden bireyselse zaten sorun da münferittir ve sistematik çözüm sunulamaz” tarzı bir anlayışın göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sorunun nedenlerinin bireysel düzeyde anlaşılması ve açıklanması da cezaya odaklanılmasını getirmektedir. Sarıtaş, Özgecan Aslan cinayetinde diğer kadın cinayetlerinden farklı olarak medya ve basında kurbanın fail olarak işaret edilemediğini, çünkü genç kadının içkili olmadığını, normal bir saatte okuldan evine dönmekte olduğunu, zanlıyı kesinlikle tanımadığını, ve en önemlisi tecavüze direndiğini, bu nedenle de Özgecan’ın masumiyetinin vurgulanmaya başladığını belirtir. Oysa, basında çoğu kadın cinayetinin nedeni kadınların tutum ve davranışlarında arayan cinsiyetçi bir yaklaşım, suçu meşrulaştırarak kadının aslında “hak ettiği” imasını taşıyabilmektedir (Gazioğlu 2013, 91; Serdar Tekeli 2016, 140). Özgecan’ın masumiyeti karşısında cinayetin failleri bireysel açıklamalarla canı olarak resmedilmiş, en ağır biçimde, hatta idamla cezalandırılmaları talep edilmiştir. Bu şekilde şiddet toplumsallığından soyutlanmıştır (Sarıtaş 2015, 278). TBMM’deki tartışmalara döndüğümüzde, kadına yönelik şiddeti ve kadın cinayetlerini yalnızca AKP ve MHP milletvekilleri bireysel

nedenlerle ilişkilendirmişlerdir. Sarıtaş'ın tespitlerine benzer biçimde idam taleplerini dile getirenler de Ak Parti milletvekilleri olmuştur.

Siyasal Parti	Bireysel Faktörler	Bağlam	Yüzde
AKP	ruhsal hastalıklar	2	28,57
MHP	Kişilik	1	14,29
AKP	madde ve alkol bağımlılığı	1	14,29
MHP	madde ve alkol bağımlılığı	1	14,29
MHP	ruhsal hastalıklar	1	14,29
AKP	babaların uyguladığı şiddet	1	14,29
Toplam		7	100,00

Tablo 9: Kadın cinayetlerinde neden olarak görülen bireysel faktörlerin siyasi partilere göre dağılımı.

3. İkinci unsurla doğrudan bağlantılı bir biçimde, nedenler arasında “yasal boşluklar” ya da “cezaların yetersizliği” gibi bir unsur anılmamasına rağmen, çözümler arasında cezanın şiddetine bir vurgu yapıldığı dikkati çekmektedir.³ Özgecan Aslan cinayetiyle bir kez daha kamuoyunda idam cezası gündeme gelecek, bu tartışmalar meclis konuşmalarına da doğal olarak yansyacaktır. Ceza çerçevesinde toplam 11 çözüm ifadesinin 6'sı CHP milletvekilleri tarafından dile getirilmiştir.

Siyasal Parti	Ceza	Bağlam
CHP	indirim uygulanmasın	3
CHP	şiddete karşı yasa çıksın	2
AKP	Idam	2
CHP	Özgecan yasası	1
AKP	caydırıcı ceza	1
AKP	indirim uygulanmasın	1
HDP	caydırıcı ceza	1
Toplam		11

Tablo 10: Kadın cinayetlerine çözüm olarak önerilen cezanın siyasi partilere göre dağılımı.

Çözüm olarak cezaya odaklanan bir yaklaşım, kadınlara yönelik cinayetlerin sistematik değil, münferit olduğu kabulünden hareketle kadına yönelik şiddetin asıl azmettiricisinin ataerkil anlayış ve yaşam kalıpları olduğu gerçeğini gözardı etmekte, bu anlayış kalıbını yıkmak/değiştirmek yerine, bu anlayışın taşıyıcılarının cezalandırılmasına odaklanmaktadır (Gazioglu 2013, 90).

4. Birbirine büyük ölçüde denk gelen neden ve çözüm, hükümet uygulamaları ve idari uygulamalardır. Sorunu hükümet kaynaklı gören muhalefet partileri, öncelikli olarak da CHP'dir. CHP milletvekillerinin konuşmalarında dile getirdikleri ifadeler karşısında zaman zaman AKP milletvekilleri Özgecan Aslan cinayetinin siyasallaştırılmaması gerektiğine ve partiler üstü bir konu olarak görülmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır.

Siyasal Parti	Hükümet Uygulamaları	Bağlam	Yüzde
CHP	İktidar	6	33,33
MHP	İktidar	3	16,67
CHP	hükümet koruyamadı	3	16,67
CHP	bakanın kendisi	2	11,11
CHP	devletin cinsiyetçi uygulamaları	1	5,56
MHP	güvensiz toplu taşıma	1	5,56
HDP	devletin cinsiyetçi uygulamaları	1	5,56
CHP	birey güvenliği yok	1	5,56
		18	100,00

Tablo 11: Kadın cinayetlerinin nedeni olarak görülen

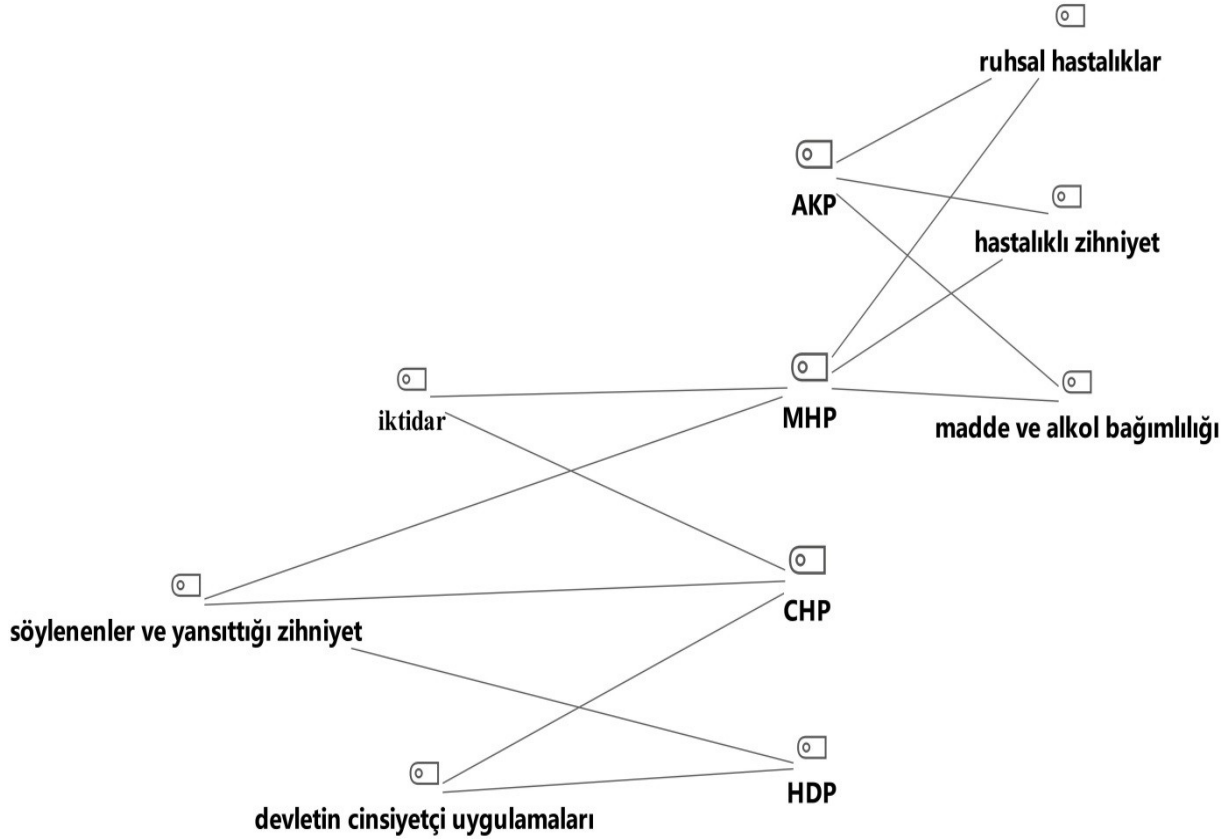
İdari çözümlere baktığımızda meclis çatısı altında yürütülecek çalışmaların çözüme katkısı olacağına AKP, CHP ve MHP'nin bir uzlaşmaya vardıkları görülmektedir. İdari çözümlerdeki çeşitlilik bir yönüyle de Özgecan Aslan cinayetinin vahşeti karşısında meclis çatısı altında herkesin somut olarak ne yapılabileceğine dair fikir geliştirme çabasını ortaya koymaktadır.

Siyasal Parti	İdari Çözüm Önerileri	Bağlam	Yüzde
AKP	meclis altında yürütülen çalışmalar	9	36,00
AKP	şiddet uygulayana rehab	3	12,00
CHP	meclis altında yürütülen çalışmalar	2	8,00
AKP	Konukevleri	1	4,00
AKP	güvenlik butonu	1	4,00
AKP	sebeplerin araştırılması	1	4,00
CHP	sokak lambası	1	4,00
CHP	sebeplerin araştırılması	1	4,00
MHP	meclis altında yürütülen çalışmalar	1	4,00
CHP	güvenli toplu taşıma	1	4,00
HDP	sebeplerin araştırılması	1	4,00
AKP	çocukluk davranışlarının önemsenmesi	1	4,00
MHP	kalanların güvenliğini sağlamak	1	4,00
AKP	toplum ruh sağlığı analizleri	1	4,00
Toplam		25	100,00

Tablo 12: Siyasal partilere göre çözüm önerileri

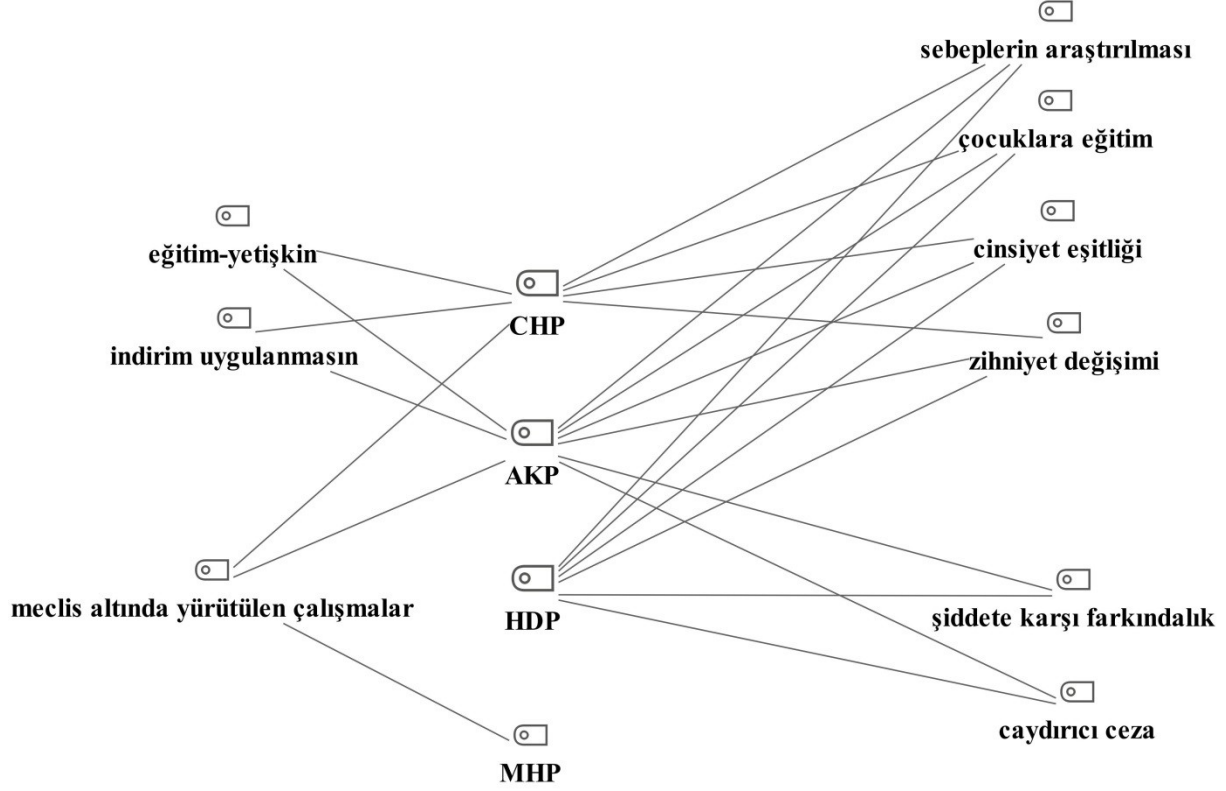
Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerine ilişkin tartışmalarda sık gündeme gelen nedenlerden bir de insanların medyada çok fazla şiddet içerikli, erkek egemen toplumu yücelten, kadına şiddeti normalleştiren içeriğe maruz kalmalarıdır. Kadın cinayetlerinde erkek egemen söylemi inşa eden, olayı pornografik ve özendirici ayrıntılarla süsleyerek sunan medyanın etken olduğunu ortaya koyan çok sayıda araştırma vardır (Arslan 2017; Demircioğlu ve Atik 2016; Seven v.d. 2015; Serdar Tekeli 2016; Sallan Gül ve Altındal 2015; Bezirgan Arar 2017). Ancak, TBMM tartışmalarında medya, medyanın haberleri sunuş tarzı, program içerikleri v.b. kadına yönelik şiddetin nedeni olarak bir kez olsun anılmamıştır.

Nedenler ve çözümler açısından siyasi partilerin birbirleriyle olan ortaklıkları incelendiğinde Şekil 1 ve Şekil 2’de görülen ilişkiler ortaya çıkmıştır.

Şekil 1: Nedenler

Şekil 1, mecliste yer alan siyasi partilerin kadına yönelik şiddeti açıklamakta 3 ya da daha fazla kez ortak olarak belirttikleri neden üzerinden bir analizi ortaya koymaktadır. Burada belirtilen nedenler belirtilme sıklığı üzerinden değil, ortaklık üzerinden tespit edilmiştir. Şekil 1’de de görüldüğü gibi, “ruhsal hastalık”, “hastalıklı zihniyet” ve “madde ve alkol bağımlılığı” hem AKP hem de MHP tarafından kadına yönelik şiddetin nedenleri olarak görülmektedir. “İktidar” hem CHP ve hem MHP tarafından neden olarak görülmektedir. “Söylenenler ve yansıttığı zihniyet” tüm muhalefet partileri tarafından (MHP, CHP ve HDP) neden olarak görülmüştür. “Devletin cinsiyetçi uygulamaları” hem CHP ve hem de HDP tarafından neden olarak görülmüştür.

Şekil 2: Çözümler

Şekil 2’de çözümlere ilişkin partilerin ortak önerilerine bakıldığında AKP ve CHP’nin 7 ortak öneriyle ciddi bir fikir ortaklığı olduğu görülmektedir. AKP ve CHP “meclis altında yürütülen çalışmalar”, “ceza indirim uygulanmaması”, “eğitim-yetişkin”, “çocuklara eğitim”, “sebeplerin araştırılması”, “cinsiyet eşitliği”, “zihniyet değişimi”ni çözüm olarak ifade etmişlerdir. HDP ise, AKP ve CHP ile dört öneride ortaktır: “sebeplerin araştırılması”, “çocuklara eğitim”, “cinsiyet eşitliği”, “zihniyet değişimi”. HDP ve MHP hiçbir ortak çözüm önerisi ortaya koymamıştır. MHP, AKP ve CHP’ye “meclis altında yürütülen çalışmalar” ile ortak çözüm önerisi sunmuştur. AKP ve HDP “şiddete karşı farkındalık” ve “caydırıcı ceza” çözüm önerilerinde ortaktır. Çözümler açısından bakıldığında AKP’nin tüm diğer muhalefet partileriyle çözüm önerilerinde ortaklığı olması dikkat çekicidir. Muhalefet Partileri AKP’nin önerdiklerinden farklı önerilerde ortaklaşmamış, birleşmemiştir.

Sonuç

Özgecan Aslan cinayetinin üstünden 3 yıl geçmiş olmasına rağmen Türkiye’de kadın cinayetlerinde belirgin bir azalma olduğunu söylemek mümkün değildir. Cinayetlerin nedeni olarak en sık işaret edilmiş olan AKP milletvekilleri ve bürokratlarının söylemlerinde son üç yılda bir değişiklik olup olmadığı başlı başına bir çalışma konusudur. TBMM çatısı altında Özgecan Aslan cinayeti çerçevesinde yapılan konuşmalar ve açıklamaların değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan bulgular kadın cinayetlerinin neden ve çözümleri konusunda medya etkisi hariç herşeyin ifade edildiğini göstermiştir. Ancak buradan sistematik bir politika üretilmemiş, nedenlere karşılık gelecek çözüm önerileri sunulmamıştır. Milletvekillerinin ifade ettikleri nedenlerin ağırlığı ile çözümlerin ağırlığı da birbine denk düşmemektedir. Muhalefet partilerinin kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin nedeni olarak erkek egemen, cinsiyet ayrımcı ve muhafazakar zihniyetin tezahürü olan “söylenenler”e yaptığı vurgu büyük ölçüde AKP’ye yönelik bir eleştiri olduğundan AKP milletvekilleriince duymazdan gelinmiş, ya da Özgecan Aslan cinayetinin siyasi amaçlara alet edildiği savunusuna yol açmıştır. Çözümlere baktığımızdaysa iktidarın söylemlerini ana sorumlu olarak gören muhalefet partilerinin önerilerinin AKP’ninkilerle ile çakıştığı görülür. Bir başka ifadeyle, AKP milletvekillerinin çözüm için ürettiği seçenekler muhalefetin ürettiği tüm

seçenek ve öneriyi kapsamaktadır. Ne var ki, önerilen tüm çözümler arasında AKP'li siyasetçilerin ve bürokratların söylemlerine özen göstermeleri, bu tür söylemleri olan kişilere yönelik daha fazla denetim ve farkındalık çalışmalarının yapılması hiç gündeme gelmemiştir. Bir başka ifadeyle özetlersek, meclisteki konuşma ve tartışmalarda nedenler ve çözümlere yönelik bir fikir ve politika oluşmamaktadır. Kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler bünyesinde gerçekleştirilen çok sayıdaki ve çeşitli araştırmaya rağmen hala nedenlerin araştırılması bir çözüm olarak ortaya konabilmektedir. Ne yazık ki, kadına yönelik siddete karşı toplumsal tepkinin ve duyarlılığın en yüksek olduğu bir dönemde dahi, kadın ve erkek milletvekilleri, erkek egemen söylemin sınırlarını aşamamıştır.

¹ Bkz. <http://www.internethaber.com/ozgecan-aslan-cylemleri-nerede-ne-oldu-765999h.htm>; <http://www.ihha.com.tr/haber-istanbul-ulk-ocaklarindan-ozgecan-aslan-cylemi-535882/>; <http://www.ensonhaber.com/ozgecan-aslan-icin-etekli-cylem-cagrısı-2015-02-17.html>. (11.2.2018)

²Özgecan yasası”nı meclise CHP milletvekili Aytağ Atıcı sunmuştur. Atıcı, 23.2.2016 tarihli birleşimde yasanın hala bekletildiğini gündeme getirmiştir. Aynı birleşimde Ak Parti milletvekili Bülent Turan Haziran 2015’te Türk Ceza Kanunu’nda yapılan değişiklikle 103’üncü maddenin (6)’ncı fıkrasına göre, ilgili konuyla ilgili en ağır ceza olan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası getirildiğini, böylece Ceza Kanunu’na daha önce olmayan bu fıkra eklendiğini, dolayısıyla konuyla ilgili yanlış bilgi olduğunu belirtmiştir. Atıcı, bu değişikliklere ek olarak iyi hâl indiriminin kaldırılmasının ve İnfaz Yasası’ndan bunların yararlandırılmamasının talep edildiğini belirtir. Buna karşı Zekeriya Birkan tecavüz suçundan yargılananların zaten İnfaz Yasası’ndan yararlanmadıklarını belirtmiş, Bülent Turan ise TCK’nın açık olduğunu, uygulamadan kaynaklı sorunlar varsa onların konuşulabileceğini belirtmiş, hükmetin bu konuyu ihmal ettiğine ilişkin iddiayı reddetmiştir. Aytağ Atıcı ve Levent Gök iyi hal indiriminin kaldırılmasında ısrar etmiş, Ak Parti milletvekili Birkan, iyi hal indiriminin hukukta genel hüküm olduğuna işaret etmiştir.

³ “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 24 önderliğinde, TBMM Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu 25 ve yaklaşık 237 kadın örgütünden oluşan Şiddete Son Kadın Platformu oluşturulmuş ve konuyla ilgili kanun yapma çalışmalarına başlanmıştır. Bu süreçte, kadın araştırma ve uygulama merkezleri, bilim çevreleri ve feminist hukukçuların önerileri de alınarak bir kanun hazırlanmaya çalışılmış ve 8 Mart 2012 tarihinde 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 18 Ocak 2013 tarihindeyse Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği kabul edilmiştir” (Öztürk 2017, 5). Yasanın getirdiği yenilikler için bkz. Öztürk 2017.

Kaynakça

- Arınan, Sevil. “AKP’li belediyeden evlilik tespitleri: Erkek baştır, kadın boyun,” *Cumhuriyet e-Gazetesi*, 18 Eylül 2012. http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/371086/AKP_li_belediyeden_evlilik_tespitleri_Erkek_bastir_kadın_boyun.html (7.2.2018)
- Arslan, Memet. “İktidar ve Medyatik Şiddet: Özgecan Aslan ve Şefika Etik Cinayetleri Analizi,” *Marmara İletişim Dergisi* 27 (2017): 135-160.
- Bezirgan Arar, Yurdagül. “Kadın Cinayetlerinde Şiddeti Sergilemek: Şefika Etik Vakası Üzerine Bir İnceleme,” *eKiad* 4, no.4 (2017): 104-123.
- Coşar, Simten, Meyda Yeğenoğlu. “New Ground for Patriarchy in Turkey? Gender Policy in the Age of AKP,” *South European Society and Politics* 16, no. 4 (2011): 555–573.
- Çetin, İhsan. “Gelenek ve Modernite Arasında Türkiye’de Son Dönem Kadın Cinayetleri,” *Sosyoloji Dergisi* 30 (2014): 41-63.
- Demircioğlu, Zeynep, Abdülkadir Atik. “Televizyon Haberleri Yoluyla Erkek Egemen Söylemin Yeniden İnşası: Kadın Cinayeti Haberleri Örneği,” *Atatürk İletişim Dergisi* 11 (2016): 125-138.
- Dicle Kogacıoğlu, "The Tradition Effect: Framing Honor Crimes in Turkey," *differences: A Journal of Feminist Cultural Studies* 15, no. 2 (2004): 118-151.
- Gazioğlu, Elif. “Kadın Cinayetleri: Kavramsallaştırma ve Sorunlu Yaklaşımlar,” *Sosyal Politika Çalışmaları* 13, no. 7 (2013): 89-100.
- Hürriyet e-Gazetesi*, “Gece 11’den sonra evine giden kadına farklı bakılır” 3 Mayıs 2004 <http://www.hurriyet.com.tr/gece-11-den-sonra-evine-giden-kadına-farklı-bakılır-222578> (7.2.2018).
- İsen, Galip. “Namus Cinayetleri: Hukuki Bir Olgunun Sosyal boyutu,” *G.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi* 1 (2001): 129-142.
- Keneş, Hatice Çoban. “Yeni İrkçılığın Bileşeni Olarak Cinsiyetçilik: İrkçılığın Cinsiyetçilikle Eklemlenmesi” *Fe Dergi* 6, no. 2 (2014), 62-80.
- Özgül, Gökçesu. “Türkiye’de Kadın Cinayetleri Gerçeği ve Durdurmak için Çözüm Yolları,” *Değişen Dünyada Biyoetik* der. Yeşim Işıl Ülman, Fatih Artvinli. (İstanbul: Türkiye Biyoetik Derneği Yayını. No: XVIII, 2012), 159-162.
- Özkazanç, Alev. “Cinsel Taciz, Siyaset ve Taciz Siyaseti,” *Bianet* 26 Şubat 2011. <http://kasaum.ankara.edu.tr/?p=558> 11.2.2018.
- Öztürk, Necla. “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler,” *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 8, no. 1 (2017): 1-32.
- Parla, Ayşe. “The "Honor" of the State: Virginity Examinations in Turkey,” *Feminist Studies* 27, no. 1 (2001): 65-88.
- Sakallı Uğurlu, N.; G. Akbaş. “Namus Kültürlerinde “Namus” ve “Namus adına Kadına Şiddet”: Sosyal Psikolojik Açıklamalar,” *Türk Psikoloji Yazıları*, 16, no. 32 (2013): 76-91.
- Sallan Gül, Songül, Yonca Altındal. “Medyada Kadın Cinayeti Haberlerindeki Cinsiyetçi İzler: Radikal Gazetesi,” *Akdeniz İletişim Dergisi* 24 (2015): 168-188.

- Sarıtaş, Ezgi. "Özgecan Aslan Eylemleri ve Feminist Hareket Üzerine Düşündürdükleri," *Mülkiye Dergisi* 39, no.2 (2015): 273-281.
- Serdar Tekeli, Esra. "Kadın Cinayetlerinin Haberleştirilmesi Bağlamında Medya Etiğini Yeniden Tartışmak: Habertürk Gazetesi Örneği," *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi* 1, no. 1 (2016): 129-142.
- Seven, Memnun, Bilal Karabal, Burçak Uludağ, Maide Nur Keleş, Miraç Kafaoğlu, Serpil Top ve Z. Büşra İder. "Gazetelere Haber olan Kadın Cinayetlerinin İncelenmesi," *KASHED* 2, no. 2 (2015): 71-83.
- Sınar, Hasan. "Türk Hukukunda Nefret Suçlarına İlişkin Yasal Düzenleme Çalışmaları," *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan Özel Sayısı 19, no. 2 (2013): 1271-1300.
- Yegen, Ceren. "İnternet Haberciliğinde Kadın Cinayeti Haberlerinin Sunumu: Posta Gazetesi Örneği," *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication* 4, no. 3 (2014): 15-28.
- Yüksel-Kaptanoğlu, İlknur ve Ş. Armağan Tarım. "Giriş," *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması* (Ankara: TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015), 31-43.
- Yüksel-Kaptanoğlu, İlknur. "Erkeklerin Kadına Yönelik Şiddete Bakışı," *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması* (Ankara: TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015), 225-258.